

Uvodni članek v poletno številko revije je pronicljiva sociološka analiza Otta Gerdine o izrazju za poimenovanje ljudi v življenjskem obdobju po upokojitvi. Argumentirano presoja sedANJI trend, da se besede *star človek*, *starostnik* in podobne zamenja z navidezno mehkejšo besedo *starejši*. Kot sociolog upošteva pritisk javnosti po tej jezikovni spremembi z motivacijo, da se prepreči žaljivo označevanje. S svojo analizo pa pokaže, da je razdvajanje zdrave starosti (t.im. tretjega življenjskega obdobja) od pešanja in odvisnosti od pomoči drugih (t.im. četrtega obdobja) medvedja usluga tej starostni populaciji sami in napredku solidarne socialne države. Če zdrava leta po 65. letu starosti enačimo s srednjimi leti, je to voda na mlin liberalnega trga, da izenači pravice in dolžnosti – to pa bi pomenilo ukinjanje upokojevanja in nadaljevanje dela za plačo. Izpostavlja še drugo hudo posledico: čim bolj prenesemo vse, kar nas moti pri besedi star, na obdobje, ko človek peša in izgublja samostojnost, tem bolj to obdobje marginaliziramo iz družbe. Dodajmo še psihoterapevtsko spoznanje: ko neželjeno dejstvo potiskamo iz svoje zavesti, krepimo v sebi patološki strah; ta pa izbija na dan kot depresija ali kot agresivnost.

Horst Richter je potem, ko se je kot študent usodno opeknel ob tedanji nacistični družbeni samoprevari, jo presegel in napravil plodno strokovno kariero kot psihoterapevt svetovnega ranga, napisal izčrpno analizo množične patologije evropske družbe, ki trpljenje izriva iz osebne in javne zavesti in širi iluzijo večne mladosti v potrošniškem uživanju. Ob tem je utemeljil spoznanje, da je solidarnost ter njeno učinkovito učenje v družini, drugih skupinah in skupnostih preživetveni učni cilj evropske kulture. Človeško življenje je ena celota od začetka do konca – vsako razdvajanje njegovih več vrednih in manj vrednih obdobjev je patološka krepitev iluzorne želje po samozadostnosti, ki na spodkopava razvoj empatične zmožnosti za urejeno sožitje in pošteno sodelovanje, v državi in družbi pa sisteme socialne pravičnosti in solidarnosti.

Kaj ima razprava o uporabi besed star, starostnik ali starejši opraviti s krepitvijo ali zakrnavanjem solidarnosti? In z duševnim zdravjem posameznika in družbe? Ali ni le črkarska pravda, ki jo je razgaljal z ironičnim sonetom Prešeren? Gerdina sociološko in politično utemelji, kako važen je jezik. Z njim se sporazumevamo ali povzročamo nesporazume. Jezik oblikuje družbene razmere. Če 75. letniki podarjamo, da nismo stari, čemu bi pol manjša populacija naših otrok solidarno odvajala velik del svojega zaslužka za naše starostne pokojnine? V tem primeru potrebujemo samo solidarnostni sistem oskrbe za onemogle. Jezik odločilno oblikuje podobo posameznika o sebi – Gerdina podarja, da je odpor starejših do starosti ponotranjen stereotip sedanje družbe. Ageism kot družbeni stereotip in subjektivno staromrzištvo kot odpor do svoje starosti drug drugega krožno krepi in vzdržujeta. Kako presekati ta začaran krog? Spoznanja o tem so naslednja. Lastno zgrešeno doživljanje svoje starosti lahko spremenim. Spremembe škodljivih stališč v družbi se dogajajo po zaslugi posameznikov, ki so to storili; to traja večinoma dlje, kakor je domet življenja posameznika. Ne gre torej za besedni boj, ampak za integracijo vsega človeškega v razvoj osebne identitete – moči in nemoči, mladosti in starosti, potrebe po imeti vse potrebno in vseživljenjsko zoreti kot človek, še posebej v zadnji tretjini življenja. Analiza Otta Gerdine o kratkovidnosti trenutnega uvajanja novoreka za starost (pretekla desetletja se je to dogajalo s poimenovanji invalidnosti) je prispevek za družbeno pravičnejše in psihosocialno bolj zdravo umeščanje starosti v našo zavest v času, ko vstopamo v največje izzive ob staranju prebivalstva v Sloveniji. Najmočnejši dejavnik, ki pomaga integrirati vse generacije v kakovostno skupnost ter vsa življenjska obdobja v zadovoljivo in zadovoljno življenjsko zgodbo, je sodobno medgeneracijsko prostovoljstvo – primer dobre prakse tega v Biotehniškem izobraževalnem centru Ljubljana je v zadnjem članku pričujoče številke opisala Tanja Kek.